

Asia: VN/1364/2022

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksemme luonnoksesta hallituksen esitykseksi koskien lakia valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Esitetyn lain tavoitteena olisi parantaa valtion T&K-toiminnan rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkänjänteisyyttä. Tämä tapahtuisi säätämällä valtion T&K-toimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä vuosina 2024–2030 siten, että määrä kasvaisi tasaisesti ollen vuonna 2030 1,2 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Laissa säädettäisiin lisäksi valtion T&K-toiminnan rahoituksen pitkäaikaisen suunnitelman laadinnasta. Valtion T&K-menojen lisäysten kohdentamisesta päätettäisiin mainitulla suunnitelmalla sekä talousarvioesityksillä ja julkisen talouden suunnitelmalla.

Näillä toimilla pyrittäisiin edistämään julkisten ja yksityisten T&K-menojen kasvua siten, että niiden yhteenlaskettu määrä olisi neljä prosenttia BKT:sta vuonna 2030 (2,9 %, 2020). T&K-menojen kokonaisuudesta yksityisten lähteiden osuus on noin kaksi kolmasosaa ja julkisten noin yksi kolmasosaa. Tämä jakosuhde on tarkoitus säilyttää talouden T&K-intensiteettiä kasvatettaessa.

Yleisnäkemys esityksestä

Pidämme esityksen tavoitteita kannatettavina. T&K-toiminta ja sille perustuvat teknologiset innovaatiot ovat tuottavuuden kasvun ja kestäväen hyvinvoinnin luonnin perusta. Julkisella T&K-rahoituksella on oikein toteutettuna merkittävä yksityisiä T&K-investointeja ja innovaatiotoimintaa vivuttava vaikutus.

Yrityksille suunnatut julkiset kannusteet T&K-toimintaa ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen vähäisiä. Siksi on tärkeätä, että valtio sitoutuu alkaneen vuosikymmenen aikana T&K-rahoituksen kasvattamiseen pitkäjänteisesti ja ennustettavasti ja kohdentaa T&K-menojen lisäykset tuottavuuden kannalta mahdollisimman vaikuttavasti.

Esitetty laki auttaisi sitouttamaan maan hallitukset talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman valmistelussa T&K-rahoituksen lisäämiseen rajoittamatta kuitenkaan eduskunnan budjettivaltaa. Samalla se loisi yrityksille kannusteita panostaa T&K-toimintaan ja innovointiin. Myös yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten mahdollisuudet korkeatasoiseen tutkimukseen sekä yritysten kanssa tehtävään TKI-yhteistyöhön paransivat.

Nyt esitetyn lain tähtäin on vuodessa 2030. Innovaatio- ja osaamisperusteisen kasvun ja kilpailukyvyn edellytyksistä on huolehdittava myös kuluvaan vuosikymmenen jälkeen. On vakiinnutettava kulttuuri, jossa uuden tiedon ja teknologian luomiseen, soveltamiseen ja käyttöönottoon investoiminen nähdään välttämättömänä osana hyvää talouspolitiikkaa.

Osana tätä tulee kehittää erityisesti pk-yritysten edellytyksiä systemaattiseen T&K-toimintaan sekä muualla tuotetun tutkimustiedon ja innovaatioiden hyödyntämiseen. T&K-rahoituksen lisäksi valtion onkin panostettava koulutukseen, uuden teknologian kokeilumahdollisuuksiin sekä työ- ja opiskeluperäiseen maahanmuuttoon.

2 § Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus valtion talousarviossa vuosina 2024–2030

Lain 2 §:n mukaan valtion T&K-menojen lisäysura suhteutettaisiin bruttokansantuotteeseen ja nojaisi VM:n vuosina 2024 ja 2028 laatimiin talousennusteisiin. BKT:n kehitykseen kytkeytyminen on ymmärrettävää ja perusteltua, mutta sisältää myös riskin valtion T&K-rahoituksen euromääräisestä notkahduksesta tilanteessa, jossa talous ajautuu syvään taantumaa.

Muistutammekin, että suhdanteesta riippumatta on pyrittävä varmistamaan valtion T&K-rahoituksen riittävä taso. Tämä on tärkeätä T&K-toiminnan pitkäjänteisyyden ja kannusteiden turvaamiseksi sekä innovaatiovetoisen elpymisen mahdollistamiseksi taantumatilanteessa. Asia on nähdäksemme tärkeätä ilmaista periaatteellisesti vähintäänkin 2 §:n perusteluissa.

2 §:n 2 momentti antaisi valtioneuvostolle mahdollisuuden tarkistaa alaspäin tai uudelleen kohdentaa valtion T&K-menolisäyksiä, jos havaittaisiin, että yksityisen sektorin T&K-menolisäykset

olisivat vähemmän kuin kaksi kolmasosaa kolmen uusimman vuosikeskiarvon mukaan. On mielestämme aiheellista tavoitella sitä, että julkisen ja yksityisen sektorin T&K-menot kasvavat samassa suhteessa. On kuitenkin myös kohtuullista ottaa huomioon yksityisen sektorin T&K-panostusten mahdolliseen alavireiseen kehitykseen vaikuttaneet syyt, esimerkiksi laskusuhdanne tai pula T&K-toiminnassa tarvittavasta työvoimasta.

3 § Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma

Lain 3 §:ssä säädettäisiin T&K-toiminnan rahoituksen käyttöä koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma laadittaisiin kerran vaalikaudessa ja kattaisi seuraavat kahdeksan kalenterivuotta. Suunnitelma ohjaisi ministeriöitä ottamaan toiminnassaan ja talousarviovalmistelussaan huomioon suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset.

Suunnitelma on mielestämme tarpeellinen keino, joka ylläpitää valtion T&K-rahoituksen linjakkuutta sekä tuottaa päättäjille ja sidosryhmille jaettavaa kuvaa TKI-järjestelmän tilasta ja tarpeista. Jotta suunnitelma sitouttaisi päättäjät aktiiviseen ja johdonmukaiseen tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan yli hallitusvaihdosten, kannattaa se valmistella parlamentaarisessa yhteistyössä. Samalla on syytä tarkentaa suunnitelman suhdetta muihin kansallisiin ja EU-tason TKI-politiikan ohjausvälineisiin ja rakenteisiin.

Elinkeinoelämän, mukaan lukien pk-yritysten ja yrittäjien, edustajat on otettava läheisesti mukaan suunnitelman valmisteluun ja seurantaan. Näin voidaan varmistua siitä, että valtion T&K-rahoitus ja muut sen kannalta keskeiset politiikkatoimet kohdentuvat mahdollisimman vaikuttavasti.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Joonas Mikkilä

digi- ja koulutusasioiden päällikkö

Mikkilä Joonas
Suomen Yrittäjät ry

